

Seramik Sanatında Dün ve Bugün

Sempozyum

12 Mart Cumartesi, 2016

PERA MÜZESİ

Sempozyum

Seramik Sanatında Dün ve Bugün

12 Mart Cumartesi, 2016

Suna ve İnan Kırac Vakfı Pera Müzesi, “Seramik Sanatında Dün ve Bugün” başlığı altında geçmişten bugüne seramik sanatının farklı açılardan ele alındığı ve alanın önemli akademisyen ve sanatçılarının konuşmacı olarak yer aldığı bir sempozyum düzenliyor. Suna ve İnan Kırac Vakfı Kütahya Çini ve Seramikleri Koleksiyonu’na paralel olarak düzenlenen ve iki oturum olarak planlanan sempozyumun ilk bölümünde Selçuklu ve Osmanlı dönemi seramik ve çini sanatı ele alınıyor, ikinci bölümünde ise seramik sanatı ve güncel sanat ilişkisinin üzerinde durularak geleneksel seramik sanatının bugünü nasıl etkilediği tartışılıyor.

Suna ve İnan Kırac Vakfı Kütahya Çini ve Seramikleri Koleksiyonu, 1980’li yıllarda oluşturulmaya başlanmış ve yıllar içinde genişleyip zenginleşerek günümüze ulaşmıştır. Bugün bünyesinde çeşitli dönem ve türlerden 1000 civarında eseri barındıran koleksiyon, Osmanlı kültürünün nispeten gölgede kalmış yaratıcılık alanını önemli örnekleriyle kat etmekte ve özellikle 18. yüzyıldan 20. yüzyıla kadar uzanan bir zaman dilimi içinde Kütahya çini ve seramik sanatı gelişim çizgisinin, ayrıntılı bir biçimde izlenmesine olanak vermektedir.

I. Oturum

- 10.30-10:45 **M. Özalp Birol**
Açılış Konuşması
- 10:45-11.30 **Prof. Dr. Gönül Öney**
Büyük Selçuklu Tarihi Kaynaklarından İzlediğimiz Çini ve Seramikleri Süsleyen Hatunlar
- 11.30-11.45 **Kahve Molası**
- 11.45-12.15 **Doç. Dr. Sevinç Gök**
Suna ve İnan Kırac Vakfı Kütahya Çini ve Seramikleri Koleksiyonu'na Genel Bir Bakış
- 12.15-12.45 **Yrd. Doç. Dr. Belgin Demirsar Arlı**
Osmanlı'da Çini Soba Kullanımı ve Kütahya'dan Örnekler

II. Oturum

- 14.30-15:00 **Yrd. Doç. Dr. Vedat Kacar**
Geleneksel Çizgide Çağdaş Söylem
- 15.00-15.30 **Prof. S. Sibel Sevim**
Seramik Sanatında Geleneksel Çini Motiflerinin Çağdaş Yorumu ve Eskişehir Seramik Parkı Örneği
- 15.30 - 15.45 **Kahve Molası**
- 15.45-16.15 **Elif Uras**
Gelenekselden Modern'e İznik: Sermaye, Emek ve Kadın
- 16.15-16.45 **Burçak Bingöl**
Seramik Yapmak ya da Yapmamak
- 16.45-18:00 **Kokteyl**

Prof. Dr. Gönül Öney

Büyük Selçuklu Tarihi Kaynaklarından İzlediğimiz Çini ve Seramikleri Süsleyen Hatunlar

11.-13. yüzyıllarda İran'dan Anadolu'ya uzanan Büyük Selçuklu devletinde saray kadınlarının hukuki, siyasi, askeri, idari, sosyal, dini hayattaki konumları dönemin seramik ve çini sanatında canlandırılmıştır. Hatunlar, gözdeler, cariyeler, taht, şölen, av, eğlence, raks, çalgı, aşk, sohbet konularını aksettiren çeşitli sahnelerde, destanlardan, masallardan, şiirlerden ilham alan tasvirlerde sık sık karşımıza çıkar. Büyük Selçuklu dönemi Orta Asya kökenli gelenek, görenek, örf ve adetleri kapsayan Türk töresi ile İslam hukuk ve töre kurallarının yerine göre birlikte uygulandığı bir geçiş dönemidir.

Bu konuşmada, Amerika, Avrupa, Japonya, İran ve çeşitli Arap ülkelerinin müzelerinde, özel koleksiyonlarında bulunan, İran'da Rey, Keşan, Save, Gurgan şehirlerinde üretilmiş seçme seramik örnekleri, Anadolu'dan Konya Karatay Müzesi'nde sergilenen, sultan Alaeddin Keykubad'ın Beyşehir Kubadabad sarayından çini örnekleri sunacağım. İran Selçuklu seramiklerinin bizim müzelerimizde bulunmaması sanat tarihimiz için büyük eksikliklerdir. 1964 yılında Prof. Katharina Otto-Dorn'un başlattığı, o dönem benim de katıldığım Kubadabad kazısında bulunan saray çinilerini süsleyen kadınlar ve çeşitli başka figürler aynı teknik renk ve desen özellikleriyle sanki İran'da bulunan seramiklerden sarayın duvar çinilerine atlamış gibidir. Kubadabad kazısı halen Prof. Dr. Rüçhan Arık tarafından her yıl yeni sürprizler sunan örneklerle devam etmekte ve Prof. Dr. Rüçhan Arık'ın kapsamlı, başarılı yayınlarıyla tanıtılmaktadır.

Prof. Dr. Gönül Öney, 1955 yılında Ankara Üniversitesi Dil-Tarih ve Coğrafya Fakültesi Sanat Tarihi bölümünden mezun oldu. 1961 yılında doktorasını tamamladı ve 1972 yılında profesör oldu. 1981 yılına kadar Ankara Üniversitesi'nde öğretim görevlisi olarak çalışan Gönül Öney, 2001 yılına kadar Ege Üniversitesi'nde Sanat Tarihi bölüm başkanı, fakülte dekanı ve rektör yardımcısı görevlerinde çalışmalarına devam etti. 1988-1992 yılları arasında UNESCO Türkiye Ulusal Komisyonu'nda üyelik yaptı. Öney, sayısız makale ve kitap yayınlamış ve ulusal ve uluslararası konferans ve sempozyumunda bildiri sunmuştur.

Doç. Dr. Sevinç Gök

Suna ve İnan Kırac Vakfı Kütahya Çini ve Seramikleri Koleksiyonu'na Genel Bir Bakış

Suna ve İnan Kırac Vakfı'nın özenli çalışmaları sonucunda oluşturulan ve Pera Müzesi'nde sergilenen Kütahya Çini ve Seramikleri Koleksiyonu, yeni alımlarla zenginleştirilmiş ve böylece oldukça önemli bir koleksiyon ortaya çıkmıştır. Sergilenen Kütahya çini ve seramikleri, geçmişten günümüze, sanatın ve sanatçıların nasıl bir değişim ve gelişim içerisinde olduklarını açıkça göstermektedir. Koleksiyon çeşitli işlev, form ve bezemelere sahip çini ve seramiklerin, insanların sosyal, kültürel ve siyasal hayatlarına nasıl girdiğinin en somut göstergelerindedir.

Kütahya ile ilgili çalışmalar gerçekleştirilirken ortaya çıkan sorunlardan biri, usta/sanatkâr ile akademik çalışmalar yapan sanat tarihçilerin kullandığı terminolojinin uyumsuzluğu olmuştur. Hamur/çamur, tahrir/kontur gibi terminoloji farklılıkları, aslında arkeolog, sanat tarihçi ve alaylı/akademik sanatçı üçgeninin de problemi. Konuşmada, belirli alışkanlıklar sebebiyle devam eden bu probleme nasıl bir çözüm getirilebileceğine de yer verilecek.

1996 yılında Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi bölümünde lisans eğitimini tamamlayan Doç. Dr. Sevinç Gök, 2000 yılında yüksek lisansını tamamladı. "Akşehir Taş Medrese Müzesi'ndeki Türk Dönemi Seramikleri" başlıklı doktora tezini, Prof. Dr. Bozkurt Ersoy danışmanlığında hazırladı ve 2007 yılında doktorasını tamamladı. 2012 yılında doçentliğini alan Gök, halen çalışmalarına Ege Üniversitesi'nde devam ediyor.

Yrd. Doç. Dr. Belgin Demirsar Arlı

Osmanlı'da Çini Soba Kullanımı ve Kütahya'dan Örnekler

İnsanın ateşi kontrol altına alma ve bu güçten faydalanma çabasında en önemli aşamalardan biri sobanın keşfidir. Kapalı mekânda ocak, mangal gibi aletlerde açıkta yanan ateşten çıkan zehirli gazlar için çeşitli çözümler aranmış ve bu anlamda en sağlıklı ısınma da sobalarla sağlanabilmiştir. Isınma amaçlı olarak kullanılan sobaların keşfi 17. yüzyıla uzanmakla birlikte ülkemize gelişi 19. yüzyılda olmuştur. Çeşitli malzemelerden, farklı formlarda üretilen sobalar arasında estetik olarak en etkileyicileri çini sobalardır. Bu çalışmada, genellikle Avrupa'dan ithal edilen çini sobalar üzerinde durulacak, özellikle de Kütahya'da üretilen örnekler tanıtılacaktır.

Lisans eğitimini İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji ve Sanat Tarihi Bölümü'nde tamamladı. Yüksek lisansını İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde tamamladıktan sonra yine İstanbul Üniversitesi'nde "İznik Çini Fırınları Kazısı'nın Figürlü Seramiklerinin Değerlendirmesi" başlıklı tezi ile doktorasını bitirdi. Halen İstanbul Üniversitesi'nde öğretim üyesi olarak çalışmalarını sürdürüyor ve İznik Çini Fırınları Kazısı'nı yürütüyor.

Yrd. Doç. Dr. Vedat Kacar

Geleneksel Çizgide Çağdaş Söylem

Geleneksel sanatlar, yüzyıllardır büyük bir çeşitlilik içinde toplumların duygularını ve sanatsal beğenilerini aktarma aracı olmuştur. Üretildikleri dönemin değer yargıları, toplumdaki politik eğilimler, ekonomik durum, din, kişilerarası örgütlenme ve ilişkiler, kişilerin davranış ve tutumları, teknik araç-gereç, beceri, estetik bakış açısı, dünya görüşü, ürünlere verilen biçim gibi etkenler geleneksel sanatlarının oluşumunu etkilemiştir. Türkiye’de seramik kültürü, Anadolu’da başlangıcından bugüne 900 yılı aşkın zengin bir birikime sahiptir. Bu birikim, dünyaca tanınan ve hayranlık uyandıran bir birikimdir. Günümüz seramik kültürünün geliştiği sürecin büyük bir bölümüne egemen olan Geleneksel Türk seramiği kendine has tarzını belirlemiştir. Cumhuriyet Türkiye’siyle beraber, Anadolu’da gelenekseli oluşturan yapı ve soyut-nesnel dengesi değişmiş, sonuçta yeni arayışlar başlamıştır. Bugün çağdaş Türk seramiğinin kendi anlatım tarzını bulma süreci yaşanmaktadır. Çağdaş Türk seramiğinin anlatım dilinin oluşumunda geleneksele ait birikimimiz göz ardı edilmemeli, çünkü yeniyi yaratmada gerekli ipuçları gelenekselde mevcuttur.

Yaşadığımız bu yüzyılda Türkiye’de geleneksel Türk sanatlarının sanat mı zanaat mı olduğu tartışmaları hala sürerken kültürel değerlerimize sahip çıkmak ve onların ışığında yeni eserler sunmak yerine bize hiçbir zaman fayda sağlamayan tartışmalarla zaman akıp gitmektedir. Bugüne kadar gereken ilgiden yoksun kalmış geleneksel sanatlarımız hakkında yapılacak akademik araştırmalar ve tartışmalar varılacak doğru sonuçlar bizlere geçmişimiz ile geleceğimiz arasında köprü kuracak ve devamlılığı sağlayacaktır.

Lisans derecesini Anadolu Üniversitesi Uygulamalı Güzel Sanatlar Yüksekokulu Seramik Sanatlar Bölümü’nde tamamlayan Yrd. Doç. Dr. Vedat Kacar, yüksek lisansını 1993 yılında aynı üniversitenin Sosyal Bilimler Enstitüsü Resim-İş Eğitimi Anasanat Dalı Seramik Eğitimi Bilim Dalı’ndan aldı. Sanatta yeterliliğini Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uygulamalı Sanatlar Seramik Anasanat Dalı’nda yapan Kacar, 1993 yılından bu yana Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Geleneksel Türk Sanatları Bölümü Eski Çini Onarımları Anasanat Dalı’nda çalışmalarına devam ediyor.

Prof. S. Sibel Sevim

Seramik Sanatında Geleneksel Çini Motiflerinin Çağdaş Yorumu ve Eskişehir Seramik Parkı Örneği

Seramik M.Ö. 8000’lerde kap kacak ihtiyacı ile doğmuş dünyanın en eski sanat dallarından biri olmasının yanı sıra bir bilim ve endüstri dalıdır. Teknolojik alanda gelişmesini ve varlığını uygarlıkların gelişimine paralel olarak sürdüren seramik, sanat boyutu ile de içinde bulunduğu uygarlıkların, kültürlerin ve geleneklerin yapısını formlarında ve dekorlarında barındırır. Tarihsel süreçte üretilen seramikler incelendiğinde çağının sosyal ve kültürel yapısının benimsediği değerlere uygun görsel anlayışta tasarımların üretildiği gözlemlenmektedir. Bu tasarımlar oluşturulup üretilirken formlardaki biçim kaygısının yanı sıra kültürlerin inanışların, üzüntülerin, sevinçlerin kısaca günlük yaşamların betimlendiği desen ve motifler, formların üzerine uygulanan seramik dekorları oluşturmaktadır. Üretilen formlarda daha çok fonksiyonellik ve teknik özellikler ön plana çıkarken seramik motiflerde ise geleneğin ve kültürün görsel yansımaları ön plana çıkmaktadır. Bu yansımalar Anadolu’da 13. yy’da Selçuklular döneminde yaygın olarak kullanılmaya başlanılan seramik çinilerdeki motiflerde de görülmektedir. Gerek Selçuklular, gerek Osmanlı Döneminde üretilen çini motiflerin tasarım ve uygulamaları incelendiğinde içinde bulunduğu toplumun beğeni, inanç, gelenek ve kültür değerlerine bağlı kaldığı görülmüştür. Ortaya çıkan motiflerin bitki, hayvan ve geometrik biçimlerin stilizasyonu doğrultusunda olduğu görülmektedir. Belge niteliği taşıyan bu örnekler geleneğimizin, tarihimizin ve kültürümüzün önemli sözcülerindedir.

Bir kültür mirası olan çinilerin günümüzdeki üretimi replikalar, stilizasyonlar ve çağdaş yorumlamalar biçiminde devam etmektedir. Bu uygulamalarda çağın sosyolojik yapısı analiz edilerek formların ve desenlerin felsefi ve düşünsel olarak nasıl ortaya çıktığı, teknik olarak nasıl üretildiği, üretim süreçleri dikkatlice incelenmeli, tasarım ve uygulama bu araştırmaların ardından yapılmalıdır. Aksi halde yapılan uygulamalar, kültürün ve geleneğin yozlaşmasına sebep olmaktadır. Bu bağlamda geleneksel çini motiflerinin çağdaş yorumuna örnek olan “Eskişehir Seramik Park” projesi incelenecektir.

Prof. S. Sibel Sevim Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi’nden mezun oldu. 2005 yılında profesör olan Sibel Sevim, alanı ile ilgili sayısız makale ve iki kitap yayınlamış, ayrıca ulusal ve uluslararası sempozyum ve konferanslarda bildiriler sunmuştur. Bir tanesi TÜBA’dan olmak üzere beş ödüllü bulunmaktadır. Yurtdışı ve yurtiçinde çeşitli resmi ve özel koleksiyonlarda eserleri bulunana sanatçı, 12 kişisel, 100’e yakın ulusal ve uluslararası karma sergiye katılmıştır. 2007-2013 yılları arasında Seramik Bölüm Başkanı olarak görev yapan Prof. S. Sibel Sevim, 2011 yılından beri Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Müdürlüğü görevini sürdürmektedir.

Elif Uras

Gelenekselden Modern'e İznik: Sermaye, Emek ve Kadın

Tarihi İznik çinilerinin geleneksel toplumun ataerkil şartlarını yansıttığı gerçeğinden yola çıkan ve işlerinde geleneği tersine döndürerek kadın formunu ön plana çıkaran Elif Uras, konuşmasında eserlerinin form ve içerik olarak gelişimini, seramikle resim arasında kurduğu ilişkiyi, etkileşim noktalarını ve İznik'teki son dönem çalışmalarını anlatacak. Uras'ın çıkış noktalarından biri, İznik'te günümüzde çini ve seramik üretiminde kadınların hem yönetici hem de işgücü olarak etkin rollerde bulunması. Çalışmalarında İznik'in modern öncesi motiflerini modernizm ve sonrasına yaptığı referanslarla birleştiren Uras, modern ve gelenek arasındaki gerilim içinde dönüşen cinsiyet ve sınıf kavramlarına eğiliyor.

Sanatçı Elif Uras, Columbia School of the Arts'dan MFA (Güzel Sanatlar Yüksek Lisans) ve School of Visual Arts'dan BFA (Güzel Sanatlar Lisans) derecelerini aldı. Uras'ın seramik işleri modernite ve gelenek arasındaki çatışmayı ele alır. 2007'den bu yana her yıl birkaç ay İznik Vakfı'nda mahalde çalışan Uras'ın heykelleri, İznik'in nonfigüratif görsel söz dağarcığını kadın bedeni ile birleştirir. Uras'ın yakın zamanda seramik eserlerini sergilediği mekanlar arasında Aldrich Contemporary Art Museum, 9. Şangay Bienali ve Pera Müzesi yer alıyor. Sanatçı, New York ve İstanbul'da yaşıyor.

Burçak Bingöl

Seramik Yapmak ya da Yapmamak

Burçak Bingöl'ün sanat, zanaat ve endüstri arasında kalan muğlak bölgeden beslenen çalışmaları, kültür ve kimlik konularını, hata, kusur, yanlışlık ve süsleme fikrini kendine özgü hesaplaşma yöntemleri kurgulayarak irdeliyor; bir yandan benzeşen bir yandan da aidiyetten uzak halleriyle, yabancılaşma konusunu kendine has malzeme ve imge dağarcığıyla ele alıyor.

Sanayi, gelenek ve teknikle ayrılmaz bağları olan seramik malzemeyi sanatsal açıdan ele almanın kendine has güçlüklerinin ele alınacağı bu konuşmada, sanatçı bu malzemeyle kurduğu alternatif ilişki biçimleri üzerinde duracak. Seramik yapmak fiilini zorlayan alışması Seyir'le bir kamyonun cephesinin kalıbını alarak seramikten yeniden üretme sürecini, görseller ve videolarla paylaşacak. Bu üretimde malzeme, teknik olduğu kadar psikolojik boyutlarıyla da ele alınarak, bundan sonrasında "yapmayarak yapmak" veya "bozarak yapmak" üzerine gelişen sanatsal yaklaşım ve güncel çalışmaların ayrıntılarını paylaşacak.

Lisans, Yüksek Lisans ve Sanatta Yeterlilik derecelerini Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik Bölümü'nde tamamlayan sanatçı Burçak Bingöl, 2008 yılında The New School'da Fotoğraf eğitimi aldı. Burçak Bingöl'ün çalışmaları, emek-yoğun üretim biçimiyle kopyalama, iz sürme ve yeniden yapılandırma yöntemiyle, süsleme ve dekorasyon kavramlarına analitik bir açıdan yaklaşıyor. Batı esaslarını hem sorgulayan hem de genişleten ve izleyiciyi sanat ile zanaat; yüksek ile alçak arasındaki uçurumu yeniden incelemeye davet eden çalışmalarıyla Bingöl, kendine bu aralıkta özel bir konum tanımlıyor.

SUNA VE İNAN
KIRAÇ VAKFI